

Yttrande över SOU 2021:37 Stärkt rätt till personlig assistans - Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser

2021-10-04

Fremia
Box 16355
103 26 Stockholm**Besöksadress**
Klara Södra Kyrkogata 1
Stockholm08-702 54 00
info@fremia.se
fremia.se

Fremia bildades den 1 januari 2021 genom ett samgående mellan Arbetsgivarföreningen KFO och Arbetsgivarförbundet IDEA. Fremia har drygt 520 medlemmar inom personlig assistans som tillsammans sysselsätter cirka 33 000 personliga assistenter. Bland medlemmarna finns brukarkooperativ i ideella eller ekonomiska föreningar, ägarledda aktieföretag och egna arbetsgivare. Gemensamt för Fremias medlemmar inom personlig assistans är att de är tydligt idédrivna och att de också ofta har egna erfarenheter av funktionsnedsättning och personlig assistans.

Sammanfattning

Fremia ställer sig i huvudsak positivt till utredningens förslag. Det är mycket välkommet med en utredning av den personliga assistansen som syftar till att lösa några av de problem som finns och har funnits under alldeles för lång tid. Fortfarande återstår flera problem att lösa, framför allt avseende hur behovsbedömningar görs och hur tillämpningen av rätt till personlig assistans har förändrats. Den här utredningen är dock ett steg i rätt riktning. Vi har koncentrerat vårt yttrande på de delar som har störst potentiell påverkan på assistansanordnarnas verksamhet och kommenterar endast de delar där vi har synpunkter.

Synpunkter på förslag

9. Ett förstärkt stöd vid behov av sjukvårdande insatser

Personlig assistans med egenvårdsuppgifter

Vi delar utredarens syn att egenvårdsuppgifter ska kunna ingå i personlig assistans. Vår uppfattning är dock att detta på det stora hela fungerar väl utifrån den Socialstyrelsens egenvårdsföreskrift. Vi är därför inte övertygade om behovet av en lagreglering, men

motsätter oss inte heller förslaget om det bedöms leda till en ökad tydlighet och inte innebär några begränsningar jämfört med hur det fungerar idag.

Vår inställning är att alla assistansberättigade är kapabla att styra sitt liv, sin hälsa och sin personliga assistans även när detta sker med hjälp av en legal företrädare. Vi motsätter oss därför att egenvårdsbedömningen ska vara beroende av den enskildes förutsättningar för delaktighet. Enligt förslaget ska det i bedömningen vägas in den enskildes "förutsättningar att vara delaktig i utförandet, praktiskt eller genom instruktioner" (2 § 4, 2 st). Detta riskerar att inskränka möjligheterna för personer med kognitiva svårigheter att kunna få ett sammanhållet stöd genom personlig assistans. Lagförslaget bör ändras i denna del så att det överensstämmer med dagens egenvårdsföreskrift.

Utförande av sjukvårdsinsatser tillsammans med assistansen

Det är en stor principiell förändring att föra in sjukvårdande insatser i den personliga assistansen. Syftet är gott. Det handlar om att underlätta livet för den enskilde som har behov av både personlig assistans och regelbundna sjukvårdande insatser genom att stödet blir sammanhållet.

Men en sådan förändring innebär också att den personliga assistansen till viss del ändrar sin karaktär på ett sätt som påverkar såväl assistansberättigade, personliga assistenter och assistansanordnare. Vi anser att utredningen bättre borde ha analyserat konsekvenserna av denna förändring. Det saknas bland annat en djupare analys av hur förändringarna kan komma att påverka den valfrihet och mångfald av anordnare som är en viktig del av den personliga assistansen.

Om sjukvårdsuppgifter ska överlämnas till någon annan än sjukvården krävs det en reglering av förutsättningarna. Detta särskilt när ansvaret kvarstår hos sjukvårdshuvudmannen. Utredarens förslag är att detta bland annat ska säkras genom att det måste finnas en överenskommelse mellan sjukvårdshuvudmannen och anordnaren. Detta kan tyckas rimligt, men flera frågor reser sig:

På vilka grunder ska sjukvårdshuvudmannen välja vilka anordnare man ska teckna avtal med? I vilken utsträckning kommer priset ligga till grund för dessa beslut? Hur säkras de assistansberättigades valfrihet och assistansanordnarnas konkurrensneutralitet? Att alla anordnare inte kommer att vilja åta sig uppdrag med sjukvårdsinslag må vara en sak, men vad betyder det för mångfalden i utbudet av utförare på lite längre sikt om systemet blir så komplicerat att endast några få stora aktörer kommer kunna komma i fråga som utförare? Vad hindrar sjukvårdshuvudmännen att, av från sitt perspektiv rationella skäl, välja att teckna avtal med några större aktörer och endast dessa? Hur säkras att anordnaren får en rimlig ersättning för assistansuppdraget? På vilket sätt kan upphandlingsregler påverka detta?

Utifrån bland annat dessa, av utredningen till stora delar obesvarade, frågor menar vi att förslaget i den fortsatta beredningen måste utvecklas och fördjupas så att valfrihet för den assistansberättigade och en mångfald av utförare kan garanteras.

Vår uppfattning är att assistansanordnarna är lösningsorienterade och alltid vill göra det bästa för sina kunder/uppdragsgivare. Redan idag hanterar man assistanssituationer som har inslag av det som framgent skulle klassas som sjukvård. Assistansanordnarna kommer att kunna klara av detta på ett bra sätt även framöver men det förutsätter en assistansersättning som täcker kostnaderna för detta och att de administrativa hindren inte blir oöverstigliga för andra än de allra största anordnarna.

10. Nya grundläggande behov

Vår bedömning är att förslagen stärker rätten till personlig assistans och vi tillstyrker dem.

11. Ett avgränsat och mer rättssäkert föräldraavdrag

Vår bedömning är att detta kan innebära en förbättring jämfört med tillämpningen av föräldraansvaret idag och tillstyrker därför förslaget om att införa ett schabloniserat föräldraavdrag. Vi avstyrker dock att det ska göras något föräldraavdrag för barn i åldern 12–18 år eftersom detta skulle innebära en mer restriktiv reglering än hur praxis ser ut idag.

För Fremia

Henrik Petrén

Branschansvarig personlig assistans